

LUND UNIVERSITY

Organisering av medling vid brott

En utvärdering av medlingsverksamheten i Nordvästra Skåne

Andersson, Olof; Laanemets, Leili

2013

Document Version:

Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Andersson, O., & Laanemets, L. (2013). *Organisering av medling vid brott: En utvärdering av medlingsverksamheten i Nordvästra Skåne*. (Working paper-serien; Vol. 2013, Nr. 2). Socialhögskolan, Lunds universitet.

Total number of authors:

2

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Nr 2 • 2013

ISSN 1650-8971

Organisering av medling vid brott

– En utvärdering av medlingsverksamheten i Nordvästra Skåne

Författare: Olof Andersson
Projektledare: Lili Laanemets

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan, Lunds universitet • Box 23, 221 00 Lund

Förord

Medling vid brott innebär att gärningspersonen och den brottsutsatta träffas i ett möte. Syftet med medling är att reparera skadan som brottet har gett upphov till genom att reda ut vad som hänt och vilka konsekvenser brottet har fått. Till sin hjälp har de en neutral medlare (BRÅ, 2000). En vanlig modell är att medlaren först håller förmöten med respektive part, vilket sedan följs av att gärningspersonen och den brottsutsatta möts i ett medlingsmöte. Under förmötena informerar medlaren om hur själva medlingsmötet går till, och gärningspersonen och den brottsutsatta får en chans att före medlingsmötet delge sin version av händelsen. Detta för att i ett senare skede möjliggöra ett så givande medlingsmöte som möjligt. Under själva medlingsmötet berättar parterna för varandra om sina bilder av händelsen, de får möjlighet att ställa frågor till varandra och i vissa fall upprättas ett gottgörelseavtal dem emellan (Sehlin, 2009). Sedan 2008 är det obligatoriskt för kommunerna i Sverige att erbjuda medling till unga gärningspersoner under 21 år (Socialstyrelsen, 2012), vilket innebär att samtliga gärningspersoner i åldersgruppen ska få erbjudande om att delta i medling (RPSFS, 2008:05).

Denna utvärdering kring organiseringen av medling vid brott, gjordes under våren 2013 på uppdrag av medlingsverksamheten i Nordvästra Skåne. Den sammanlagda arbetstiden för projektet har varit sex veckor. Uppdraget har inneburit ett samarbete mellan mig och fil. Dr Leili Laanemets som agerat handledare/projektledare. De kommuner som ingår i Nordvästra Skånes medlingsverksamhet och följaktligen också i utvärderingen är Bjuv, Båstad, Helsingborg, Höganäs, Klippan, Landskrona, Svalöv, Åstorp, Ängelholm och Örkelljunga. Uppdraget som medlingsverksamheten formulerade handlade främst om att undersöka hur organisationen avseende medlingsverksamhet fungerar i stort i respektive kommun samt att identifiera vilka utvecklingsbehov verksamheten har. För att besvara dessa frågeställningar har metoderna webbenkät, telefonintervjuer och dokumentanalys använts.

De aktörer som förmedlar ärenden till medlingsverksamheten i Nordvästra Skåne är *polis*, *kriminalvård* och *socialtjänst*. Det huvudsakliga ansvaret har polisen, eftersom de enligt rikspolisstyrelsens föreskrifter är ålagda att i samtliga förhör med unga under 21 år fråga om medlingsverksamheten får ta kontakt (RPSFS, 2008:05).

Verksamhetens övergripande struktur består av en styrgrupp, en arbetsgrupp, en koordinator och därtill lekmanamedlare som är gemensamma för alla tio kommuner. I **styrgruppen** ingår koordinatorm, samtliga kommuners enhetschefer från socialtjänstens avdelningar för individ och familj samt därutöver en polis. Styrgruppen är organisationens högsta beslutande organ och här tas beslut gällande ekonomi, rutiner, vilka som skall ingå i arbetsgruppen och vad arbetsgruppen ska arbeta med etc. **Arbetsgruppen** som lyder under styrgruppen består utav koordinatorm, en representant från Ängelholm, två representanter från andra kommuner och en representant från polisen. Arbetsuppgifterna för gruppen består av att fungera som ett arbetsledande organ för verksamhetens koordinator, att arbeta med uppföljning av verksamheten och att ge förslag på hur resurser ska användas. Verksamhetens **koordinator** arbetar på heltid med medling. Hon serverar hela regionen och arbetsuppgifterna består bland annat i rekrytering, utbildning, handledning av medlare och att utveckla samarbetet mellan berörda kommuner och myndigheter. Dessutom ingår statistikföring och dokumentering, att sammankalla styrgruppsledamöterna till deras möten samt att årligen upprätta en verksamhetsberättelse och budget. Verksamheten har också ett tiotal **lekmanamedlare** som på uppdrag och vid behov arbetar med själva medlingsärendena, i arbetsuppgifterna ingår förmöte med gärningsperson, förmöte med brottsutsatt, och medlingsmöte där parterna möts.

I de olika kommunerna finns det **medlingssamordnare** som lokalt arbetar med samordning. Arbetsuppgifterna består av att ta emot ärenden och att aktivt samarbeta med polis, kriminalvård och socialtjänst. Samarbetet handlar om att få fram fler ärenden. En ytterligare arbetsuppgift går ut på att förmedla inkomna ärenden vidare till medlare.

Medlingsverksamheten samarbetar också med **åklagare** som i vissa brott tar hänsyn till gärningspersonens inställning till att medverka i medling. Om åklagaren finner det olämpligt att medling sker före rättegången ska åklagaren ha möjlighet att be medlingsverksamheten att vänta med att påbörja ärendet. Åklagaren ska då också meddela medlingssamordnaren när medlingsarbetet kan påbörjas.

Innehållsförteckning

Sammanfattande resultat	6
1. Inledning	11
1.1 Uppdrag och frågeställningar	11
1.2 Utvärderingens disposition	12
2. Bakgrund	13
3. Metodologiska överväganden	15
3.1 Webbenkät	15
3.2 Telefonintervjuer	16
3.3 Dokumentanalys	17
3.4 Iakttagelser under processens gång	17
4. Övergripande organisation	18
Styrgrupp	18
Arbetsgrupp	18
Koordinatorns roll.....	18
5. Hur fungerar samverkansorganisationen?	20
Rimligt antal inkomna ärenden.....	20
Den övergripande organisationen	21
Den nuvarande organisationen	22
Styrgruppens arbete	23
Arbetsgruppens arbete	23
Koordinatorns funktion.....	24
Avtal	24
Styrdokument.....	24
Rutinerna.....	25
Samarbete	25
Informationsspridningen.....	26
6. Hur fungerar det i respektive kommun?	28
Mängden inkomna medlingsärenden i respektive kommun	28
Vilken är din uppfattning om hur följande fungerar i den egna kommunen	29
Hur medlingsverksamheten generellt sett fungerar i den egna kommunen.....	30

Kontakterna med styrgruppen.....	30
Kontakterna med arbetsgruppen	31
Medlingssamordnarens roll	31
Samarbete mellan medlingssamordnaren och polis.....	32
Informationsspridningen.....	33
7. Utvecklingsbehov inom medlingsverksamheten	34
7.1 Att få in fler ärenden till medlingsverksamheten	34
7.2 Engagemang och prioritering	35
7.3 Information, utbildning och handledning	35
7.4 Samarbete	36
7.5 Ersätta nyckelpersoner vid sjukskrivningar.....	36
7.6 Alternativa förslag till organisering.....	36
8. Referenser	37
Bilaga 1	39
Bilaga 2	40
Bilaga 3	41

Sammanfattande resultat

Samverkansorganisationen kring medling i Nordvästra Skåne fungerar tillfredställande på flera punkter. Det finns en övergripande struktur med en koordinator som servar hela området, en styrgrupp, en arbetsgrupp och gemensamma lekmannamedlare som är tillgängliga vid behov för samtliga tio kommuner. Dessutom finns i nio av tio kommuner medlings-samordnare som i sin ordinarie tjänst inom socialtjänsten arbetar med samordning av medling. Därtill finns upprättade rutiner både kring verksamheten i stort och kring ärendegången. Enligt enkäten anser en övervägande majoritet av personal och samarbetspartners att dessa fungerar ganska/mycket bra. Utöver detta, även om antalet ärenden enligt nio av tio intervju-personer borde bli fler, genomförs både medlingsmöten och förmöten i någorlunda stor utsträckning.

Beträffande styrgruppens och arbetsgruppens arbete finns det skillnader i hur dessa grupper upplevs. I styrgruppen råder det delade meningar både kring hur öppet och inbjudande arbets-klimatet är och hur väl själva arbetet fungerar, dessutom saknas oftast mer än hälften av representanterna på mötena. Kring arbetsgruppens arbete och klimat ges en enad och positiv bild. Genom deras förberedelser underlättar och effektiviserar det som sedan äger rum på styrgruppsmötena. Närvaron på mötena är hög dvs. hälften av arbetsgruppens möten är fulltaliga och lägsta antalet som närvarat på ett möte är tre utav fem representanter. En tänkbar orsak till denna skillnad mellan styrgruppen och arbetsgruppen kan ha att göra med att representanterna har tillsatts på olika vis. Arbetsgruppsledamöterna har tillsatts utifrån förtroende medan styrgruppsledamöterna ingår per automatik i och med deras befattning som enhetschefer inom socialtjänsten.

Vidare är koordinatorrollen krävande och medför ett stort ansvar. Det handlar då om att det är många parter inblandade från olika myndigheter, såsom socialtjänsten, polismyndigheten, åklagarmyndigheten och kriminalvården, samt dessutom med skilda befattningar såsom socialtjänstchef, enhetschef, styrgruppsledamot, arbetsgruppsledamot, medlingssamordnare, medlare, åklagare, polis för åldersgruppen under 18 år och polis för åldersgruppen över 18 år. Tillika är arbetsuppgifterna mångfacetterade och innefattar allt från administration, att utbilda och handleda personal, att utveckla samarbetet till ovan nämnda myndigheter, till att

entusiasmera personerna som arbetar med medling. I verksamheten har koordinatören inget formellt mandat att på egen hand genomföra och ta beslut beträffande verksamheten, utan måste ha styrgruppens representanter med sig. I flera av intervjuerna har det framkommit att koordinatören inte har så stora möjligheter till detta, att det är problematiskt för koordinatören att få igenom sina idéer i styrgruppen.

Gällande frågorna om koordinatörens funktion, rutinerna och samarbetet inom verksamheten finns det en skillnad i hur den intervjuade medlingssamordnaren och samarbetspartners som polis/kriminalvård ser på frågorna. Medlingssamordnaren är mer kritisk och menar att det behövs en högre grad av handlingskraftighet och analytiskt tänk från koordinatören, att rutinerna inte fungerar i praktiken samt att samarbetet inom organisationen behöver utvecklas. Samarbetspartners såsom polis och kriminalvård är till skillnad från detta mer positiva och menar att koordinatören täcker deras behov av information, att rutinerna upplevs vara strukturerade och att samarbetet gällande återkoppling och att få reda på vad som händer i ärenden är väl fungerande. En orsak till att dessa faktorer upplevs så pass olika kan vara att de olika befattningarna inom organisationen har olika typer av arbetsuppgifter och att arbetsuppgifterna i sig ställer olika krav på organisationen. Medlingssamordnare med övergripande arbetsuppgifter i den enskilda kommunen, som samarbetar med olika myndigheter såsom polis, kriminalvård och socialtjänst har en annan överblick och kräver sannolikt mer av organisationen för att kunna utföra ett kvalitativt arbete. Polis och kriminalvårdens uppgift handlar, isolerat, om att endast fråga gärningspersoner om medlingsverksamheten får ta kontakt, vilket sannolikt ställer mindre krav på koordinatörens funktion, rutinerna och samarbetet inom verksamheten.

En fråga som har lyfts fram som bristfällig inom verksamheten är informationsspridningen. På samtliga frågor i webbenkäten har det varit en hög frekvens av svarsalternativet *vet ej* och många intervjupersoner har haft svårt att svara på vissa av frågorna gällande styrgruppen, koordinatören och arbetsgruppen. Exempelvis visste inte alla vad arbetsgruppen gör, andra visste överhuvudtaget inte att det fanns en sådan. Detta visar på att många inte har kunskap kring frågor som gäller organisationen och att det finns en informationsbrist avseende detta. Därtill beskrivs i flera av intervjuerna att problemet med informationsspridningen märks som tydligast när någonting händer inom organisationen, såsom när koordinatören är sjukskriven. Då saknas information kring hur saker och ting skall fortgå. Det verkar också som att

kommunikationen i nätverken och i organisationen är tämligen isolerade från varandra. Exempelvis visar enkätsvaren och majoriteten av intervjuerna att de olika kommunerna har ytterst liten vetskap kring vad som händer i de andra kommunerna, gällande ärendetillförsel, medlingssamordnarens arbete, samarbetet med olika befattningar inom verksamheten etc. Något som också framkom är att allmänheten i större utsträckning borde få information kring medling och medlingsverksamheten i Nordvästra Skåne, här borde radio, tidningar och skolan kunna användas.

En ytterligare brist inom organisationen är antal inkomna ärenden. När respondenterna fått frågan om det inkommer ett rimligt antal ärenden mot bakgrund av att alla gärningspersoner under 21 år som erkänt delaktighet i brott ska tillfrågas om medlingsverksamheten får ta kontakt, är det tydligt att ärendetillförseln bör öka. Problemet gäller i hela åldersspannet, men är som störst i åldersgruppen mellan 18-20 år. Detta antas ha att göra med att polisen inte ställer frågan om medlingsverksamheten får ta kontakt och det framkommer två anledningar i materialet till varför polisen inte gör detta. Dels handlar det om lågt engagemang och dels om en hög arbetsbelastning. Förklaringar till varför frågan ställs mindre ofta i åldersgruppen mellan 18-21 år, handlar om att dessa poliser har fler ärenden med gärningspersoner över 21 år och därför är frågan för dessa poliser endast aktuell i ett litet antal av de totala ärendena. Just denna problematik finns inte bland poliser som enbart arbetar med ungdomsärenden, alltså ärenden med gärningspersoner under 18 år. Detta eftersom frågan här obligatoriskt ska ställas i samtliga förhör.

När det gäller frågan hur medlingsverksamheten fungerar i respektive kommun framkommer att Helsingborg och Landskrona är de mest väl fungerande kommunerna samt att Svalöv och Örskelljunga är de minst väl fungerande. Skillnader mellan en väl fungerande kommun och en mindre väl fungerande kommun ligger framförallt i hur samarbetet till polisen ser ut, samt hur rollen som medlingssamordnare fungerar. I de mindre väl fungerande kommunerna finns inte något samarbete med polisen i medlingsfrågan och även när det handlar om medlingssamordnarrollen finns det stora brister. I det ena fallet har det under flera år inte funnits någon medlingssamordnare och i det andra fallet finns det en medlingssamordnare, men det har varit många byten på posten under en lång tid.

Kring frågan om utvecklingsbehov inom Nordvästra Skånes medlingsverksamhet anser personal och samarbetspartners att det främst handlar om att få in fler ärenden till verksamheten, att öka engagemanget och att lyckas få personal och samarbetspartners att prioritera frågan högre. Det handlar också om utbildning, information och handledning till berörda parter och att utveckla samarbetet främst mellan nyckelrollen medlingssamordnare och polis/kriminalvård samt till koordinatören. Ett annat viktigt utvecklingsbehov är att medlingsverksamheten bör ersätta nyckelpersoner såsom koordinatör och medlingssamordnare vid sjukrivningar, detta för att organisationen annars riskerar att tappa fart.

Som framkommit är frågan om medling inte lika aktiv i alla kommuner, exempelvis närvarar inte alla representanter på styrgruppsmötena, det finns beskrivet att vissa kommuner inte följer de upprättade rutinerna, därtill använder inte alla styrgruppsledamöter det mandat som de har till sitt förfogande. Detta ger upphov till tre frågor: Hur ska det förstås, är det acceptabelt och vad bör i så fall göras? Jag anser att det är slöseri med resurser och hindrar ett effektivt arbete inom styrgruppen om personer ingår utan att använda sitt mandat och exempelvis låter bli att tillsätta en medlingssamordnare. När en styrgruppsledamot dessutom försvarar detta genom att säga att det inte finns behov av medling i den egna kommunen blir det ännu mer underligt. Om jag här ska dra saken till sin spets kan man undra om inte vissa kommuner köper sig fria från ansvar genom att ingå i samverkansorganisationen och att motivet till att vara med endast handlar om att eliminera risken att bli ifrågasatta av utomstående. Om de väl blir ifrågasatta kan de alltid säga ”vi kan erbjuda medling, vi är med i ett samarbete kring medling” men i realiteten är medling inte en aktiv fråga som man arbetar med. Frågan som då kan ställas vidare till samverkansorganisationen blir då om detta verkligen ska accepteras. En möjlig väg att gå är att använda sig utav någon form av sanktion, eller att organisationen istället försöker motivera och sporra dessa kommuner till att få deras verksamhet att fungera bättre.

Avslutningsvis verkar det ändå som att en tämligen god grund har lagts gällande medlingsverksamheten i Nordvästra Skåne. Här finns en inarbetad organisationsstruktur, fungerande rutiner och därtill är medlingsfrågan aktiv i de flesta av kommunerna. Det bör därför finnas goda möjligheter för medlingsverksamheten att bygga vidare utifrån denna grund. Men vilka frågor borde då vara centrala i denna utvecklingsprocess? Någonting som i detta material stått i fokus är främst brist på ärenden, medan medlingsmetoden i sig självt har varit mer från-

varande. Längre har forskningen, med svårighet, försökt konstatera att medling skulle kunna ha en brottsförebyggande verkan (se exempelvis Schneider, 1986; Umbreit & Coates, 1992; Nugent et al. 2004; Nehlin et al. 1998; Umbreit, Coates & Vos, 2001). Under mitt arbete med denna utvärdering har jag fått en del tankar kring detta och jag tror att detta enskilda möte, medlingsmöte, skulle kunna ha en viss brottsförebyggande effekt men jag tror att denna effekt skulle kunna bli än större om metoden utvecklades. Jag utgår nämligen ifrån att medlingsmötet sätter igång processer hos både gärningspersonen och den brottsutsatta, som inte nödvändigtvis är avslutade efter ett medlingsmöte. Förarbete i form av förmöten är någonting som organisationen lägger resurser på, men däremot lyser efterarbete med sin frånvaro. För att organisationen ska kunna fortsätta att utvecklas anser jag att medlingsverksamheten måste arbeta med att vidareutveckla själva medlingsmetoden, sitt ansvar kring denna och vilka kompletterande insatser som kan behövas. För är det verkligen rimligt att lämna dessa svåra oavslutade processer åt slumpen och därmed överlämna efterarbetet i de medlingsberördas egna händer?

1. Inledning

Medling som företeelse har funnits i Sverige, om än till en början i en mycket begränsad skala sedan slutet av 1980-talet. Från och med år 2008 blev det obligatoriskt för landets kommuner att erbjuda medling till unga gärningspersoner under 21 år (Socialstyrelsen, 2012). Detta innebär således att polisen från och med detta år ska tillfråga alla unga lagöverträdare om de vill bli kontaktade av kommunens medlingsverksamhet (RPSFS, 2008:05).

Själva medlingsmötet går ut på att gärningspersonen och den brottsutsatte träffas för att reda ut vad som hänt och vilka konsekvenser brottet har fått. Till sin hjälp har de en neutral medlare (BRÅ, 2000). I Nordvästra Skåne samverkar tio kommuner kring en gemensam medlingsverksamhet som består av en gemensam koordinator, styrgrupp och arbetsgrupp. Utöver detta finns gemensamma lekmannamedlare som är tillgängliga för hela området, dessa personer arbetar med medling på deltid och får arvode för de uppdrag de tar sig an. I respektive kommun finns också en medlingssamordnare som i sin ordinarie tjänst som socialsekreterare på socialtjänsten har som arbetsuppgift att arbeta lokalt med samordning av medling (Medlingsverksamhetens handbok, 2012).

I samtal med en medlingssamordnare (2013) och en styrgruppsledamot (2013) har det framkommit att det förra året riktats kritik mot Nordvästra Skåne medlingsverksamhet. Kritiken kom ifrån kommuner som ingick i samarbetet och frågan som ställdes var om det verkligen behövdes en gemensam verksamhet i Nordvästra Skåne. Det som bestämdes då var att det nuvarande avtalet skulle sluta att gälla från och med år 2015 och att Socialhögskolan, Lunds universitet skulle kontaktas för att göra en utvärdering. Utefter resultatet från denna utvärdering skulle sedan kommunerna besluta om ett nytt avtal skulle tecknas, det vill säga om samverkan kommunerna emellan skulle fortsätta eller ej.

1.1 Uppdrag och frågeställningar

Utvärderingen utgår ifrån personalens och samarbetspartners upplevelse och syn på hur medlingsverksamheten i Nordvästra Skåne fungerar. Som personal och samarbetspartners räknas i detta sammanhang socialtjänstchefer, styrgruppsledamöter, arbetsgruppsledamöter, koordinator, medlingssamordnare, medlare, poliser, åklagare och kriminalvårdare. De

kommuner som ingår i samarbetet och således i utvärderingen är Bjuv, Båstad, Helsingborg, Höganäs, Klippan, Landskrona, Svalöv, Åstorp, Ängelholm och Örkelljunga.

Utvärderingen har utgått ifrån följande frågeställningar:

- Hur ser den övergripande organisationen ut gällande roller, ansvar och mandat för styrgruppen, arbetsgruppen och koordinatorn?
- Hur fungerar den nuvarande samverkansorganisationen?
- Hur fungerar medlingsverksamheten i respektive kommun?
- Vilka utvecklingsbehov finns inom den nuvarande samverkansorganisationen?

1.2 Utvärderingens disposition

Utvärderingen börjar med en kort redogörelse kring de huvudsakliga slutsatser som gjorts och därefter är utvärderingen indelad i sju kapitel. Kapitel ett innehåller en inledning och information om utvärderingens uppdrag och frågeställningar. I kapitel två belyses några studier/utvärderingar som handlar om organisering av medling i Sverige. I nästkommande kapitel redogörs och motiveras de metodologiska val som gjorts och detta följs sedan av en redovisning av resultaten i kapitel fyra, fem, sex och sju. Kapitel fyra behandlar frågan kring roller, mandat och ansvar och kapitel fem fortsätter med frågeställningen hur den övergripande organisationen fungerar. I kapitel sex görs en belysning av hur arbetet fungerar i respektive kommun och i kapitel sju tas slutligen frågan kring utvecklingsbehov inom medlingsverksamheten upp.

2. Bakgrund

Beträffande organisationsfrågor kring medling i Sverige är det främst två utvärderingar som är av betydelse, en gjord av Socialstyrelsen (2012), den andra gjord av Brottsförebyggande rådet (2008). Även Jackson et al. (2006) har under socionomutbildningen gjort en utvärdering av Nordvästra Skånes medlingsverksamhet som är av vikt att titta närmare på.

I Socialstyrelsens utvärdering (2012) framkommer att det inkommer alltför få ärenden till medlingsverksamheterna runt om i landet och att den främsta orsaken till detta är att polisen inte ställer frågan till gärningspersonen om medlingsverksamheten får ta kontakt. Detta gäller generellt sett, men i än större grad i åldersgruppen 18-20 år. Anledningar till att frågan inte ställs handlar dels om att det upplevs oklart vem som bär ansvaret att ställa frågan, dels verkar det handla om polisens inställning till medling och i vissa fall tycks det mer handla om att poliser gör egna bedömningar om brotten är medlingsbara eller inte. Socialstyrelsen (2012) visar att frekvensen av att frågan ställs ökar om socialsekreterare sitter med vid polisförhör och det har också framkommit att medlingsverksamheter som samverkar med polis, socialtjänst, åklagare, frivården, skola och brottsofferjour fungerar bättre.

I Brottsförebyggande rådets utvärdering (2008) beskrivs att det är svårt för små kommuner med få invånare att vidmakthålla en egen medlingsverksamhet. Det blir nämligen för få ärenden för att verksamheten ska kunna vara kostnadseffektiv. Vissa kommuner har löst detta genom att medling kan utföras som en del av en socialsekreterares tjänst. Ett problem har då varit att socialsekreterarna inte har haft tillräckligt många medlingsmöten för att kunna bygga upp den erfarenhet som krävs för att kunna genomföra uppgiften på ett professionellt sätt. Ett annat problem för små kommuner har varit att medlingsverksamheten har hamnat i skymundan i och med att tjänstemännen inte har tillräckligt med tid avsatt för detta. Att skapa särskilda tjänster vad som gäller medling framhåller även Socialstyrelsen (2012) som en framgångsfaktor. Brottsförebyggande rådet (2008:16) menar att små kommuner tjänar på att ha en gemensam verksamhet tillsammans med andra kommuner i och med att det inte är kostnadseffektivt att skapa särskilda tjänster för medling i dessa.

Utvärderingen av Jackson et al. (2006) kommer bland annat fram till att det genomfördes tämligen få medlingar i Nordvästra Skånes medlingsverksamhet. Vidare framkom problem gällande samarbetet, bland annat framhöll vissa medlingssamordnare, poliser och medlare att de aldrig haft kontakt med styrgruppen och förankringsgruppen (dåvarande motsvarighet till arbetsgruppen). Samtliga poliser som deltog menade att de inte hade något samarbete överhuvudtaget med varken styrgruppen eller förankringsgruppen. I utvärderingen påtalades också att samarbetet mellan medlingsverksamheten och polisen var bristfälligt och att det fanns ett bristande engagemang hos inblandade parter, exempelvis styrgruppsledamöter som endast sporadiskt närvarar på styrgruppsmötena.

3. Metodologiska överväganden

Enligt Polit och Beck (2011) innebär metodtriangulering att flera olika datainsamlingsätt används, vilket har varit fallet i genomförandet av denna utvärdering. Här har en webbenkät kombinerats med intervjuer och viss dokumentanalys. I denna utvärdering har motivet till metodtriangulering i mångt och mycket liknat Polit och Becks resonemang (2011) som menar att man med flera olika metoder kan få en bredare bild av fenomenet som studeras. Dessutom anser jag att uppdragets olika frågeställningar har krävt olika typer av metoder. En aspekt värd att nämna är att det genom dessa metoder inte nödvändigtvis går att svara på hur verksamheten i praktiken fungerar, det som snarare undersöks är hur nöjda personalen och samarbetspartners är med olika aspekter av samverksamorganisationen.

I stort har utvärderingen uppfyllt sedvanliga forskningsetiska principer inom humaniora och samhällsvetenskap (HSFR/Vetenskapsrådets riktlinjer). De medverkande respondenterna har gett samtycke och vid sammanställningen har i görligaste mån materialet kvantifierats på ett sätt som försvårar identifiering. Då materialet är litet och vissa frågor i uppdraget är på specifik kommunnivå har inte fullständig anonymitet kunnat garanteras, vilket därför inte heller har utlovats.

3.1 Webbenkät

För att få vetskap om positiva eller negativa attityder till en fråga menar Patel och Davidson (2003) att enkäten som insamlingsverktyg är fördelaktigt. I denna utvärdering har därför en webbenkät använts för att samla in attityder kring hur medlingsverksamheten fungerar i stort och hur den fungerar i den enskilda kommunen (se bilaga 3). Enkätens uppbyggnad utgick ifrån frågor kring följande teman: den övergripande organisationen, organiseringen av medlingsverksamheten i den egna kommunen, ärendegången, skillnader mellan kommunerna och slutligen utvecklingsmöjligheter och framtid.

Före enkäten skickades ut har enkäten likt Patel och Davidsons (2003) ståndpunkt testats på ett suburval från det egentliga urvalet, detta för att få möjlighet att revidera formulärets utformning. Denna enkät har i två omgångar skickats till arbetsgruppen som gett förslag på aspekter som behövde ändras och förbättras. Urvalet bestämdes av uppdragsgivaren alltså av

Nordvästra Skånes medlingsverksamhet och urvalet har bestått utav personer med kännedom om verksamheten och personer som var involverade i verksamheten. Urvalet innefattade koordinatorm, socialtjänstchefer, styrgruppsledamöter, arbetsgruppsledamöter, medlingssamordnare, medlare, åklagare, kriminalvårdare och poliser. När det gäller poliserna har det inte varit möjligt att skicka enkäten till samtliga i Nordvästra Skåne, utan enkäten har skickats till en polis (ungdomsutredare eller motsvarande) i vardera kommunen och kontakterna förmedlades via en polis som sitter med i styrgruppen. Totalt sett har det rört sig om 56 personer fördelade på 10 kommuner och svarsfrekvens landade i slutändan på 86 %.

3.2 Telefonintervjuer

Som komplement till enkäten har telefonintervjuer gjorts, i likhet med det Halvorsen (2006) skriver har syftet varit att tränga djupare in i enkätsvaren och på så sätt uppnå en fördjupning och nyansering av materialet. Dessutom finns det i uppdraget också en frågeställning kring belysning av roller, ansvar och mandat gällande styrgrupp, arbetsgrupp och koordinator. Denna frågeställning anser jag inte är möjlig att svara på genom en enkät med skalfrågor utan kräver utvecklande svar genom exempelvis samtalsintervjuer.

Själva urvalet kring vem som skulle intervjuas bestämdes inte av uppdragsgivaren utan av mig som utvärderare och Leili Laanemets som projektledare. Urvalskriterierna baserades på faktorer såsom kommuntillhörighet, position, men också på enkätsvaren främst gällande hur de svarande skattat hur medlingsverksamheten och sin egen kommun fungerar. Totalt har det gjorts tio telefonintervjuer, som tagit som minst trettio minuter och som mest en och en halv timme i anspråk. De intervjuade består av tre styrgruppsledamöter, två poliser, verksamhetens koordinator och en representant vardera av befattningarna medlare, medlingssamordnare, åklagare och kriminalvårdare.

I resultatredovisningen kommer citat ur intervjuerna att användas med syfte att visa variationen i materialet. Således är citaten ur intervjuerna enskilda röster som exemplifierar olika upplevelser och synsätt på verksamheten. Citaten har valts ut genom att de tillsammans bidrar till helheten och till en ökad förståelse kring hur medlingsverksamheten i Nordvästra Skåne fungerar på olika punkter.

3.3 Dokumentanalys

Därutöver har viss dokumentanalys gjorts och dokumenten har tillhandahållits från Nordvästra Skånes medlingsverksamhet. Denna har utgått ifrån styrgruppens och arbetsgruppens mötesprotokoll, verksamhetsbeskrivningar, statistik kring antal medlingar och slutligen vissa styrdokument såsom handboken som tar upp rutiner kring hur medlingen och verksamheten runt omkring medlingen ska se ut i Nordvästra Skåne.

3.4 Iakttagelser under processens gång

Under processens gång har jag som utvärderare noterat en del saker som skulle kunna tänkas påverka samarbetet och kommunikationen inom verksamheten. Exempelvis fanns inte mailadresser till personal och samarbetspartners samlade. För att enkäten skulle kunna skickas ut fick medlingsverksamheten under början av utvärderingsprojektet samla in dessa. Jag är därför frågande till om det finns en vana att kommunicera med samtliga inom organisationen, främst handlar detta om befattningarna, socialtjänstchefer, poliser och kriminalvårdare i och med att dessa adresser tog längst tid att samla in.

Ett ytterligare frågetecken är hur prioriterad frågan om medling är då det krävdes påfallande många påminnelser via telefon, kollektiva mail och individuella mail. För en del respondenter var det oklart om de verkligen var personal och/eller samarbetspartners till medlingsverksamheten. Detta gällde framförallt för socialtjänstchefer, men också i vissa fall medlings-samordnare, styrgruppledamöter och poliser.

4. Övergripande organisation

I medlingsverksamhetens handbok (2012) framkommer att verksamheten leds av en *styrgrupp*, vars främsta uppgift är att ta övergripande beslut beträffande verksamheten. Denna grupp består av enhetscheferna från avdelningen individ och familj från respektive kommuns socialförvaltning och dessutom ingår en representant från polismyndigheten som bistår med kunskap kring hur polisens arbete fungerar. Vid en granskning av mötesprotokollen (år 2009-2012) visar det sig att besluten som tas exempelvis gäller vilka ersättningar som medlarna ska ha, vem som ingår i arbetsgruppen, vilka uppgifter arbetsgruppen ska ha, hur ofta styrgruppen respektive arbetsgruppen ska träffas. Vidare godkänner de styrdokument och verksamhetsplaner. Utifrån intervjuerna framkommer det att styrgruppen har det yttersta mandatet i verksamheten och kan genomföra förändringar i denna. Dessutom har respektive styrgruppsledamot mandat att ställa krav på samordnaren i sin kommun.

Det framgår i medlingsverksamhetens handbok (2012) att det finns en *arbetsgrupp* under styrgruppen. Denna är tillsatt av styrgruppen och i arbetsgruppen finns en representant från Ängelholms kommun, två representanter från de andra kommunerna och en representant från polismyndigheten. Samtliga representanter i arbetsgruppen ingår också i styrgruppen. Arbetsgruppens uppgifter består i planering och uppföljning av verksamheten och arbetsledning för koordinatören. Av protokollen från styrgruppsmötena (2009-2012) framkommer också att arbetsgruppen får uppdrag av styrgruppen, som exempelvis kan handla om hur vissa resurser ska användas. I intervjuerna visar det sig att arbetsgruppen har mandat att komma med förslag till styrgruppen och förbereda olika frågor men har inget mandat att ta konkreta beslut som gäller verksamheten.

Kring *koordinators roll* beskrivs i handboken (2012) att denne serverar hela regionen och att arbetsuppgifterna bland annat består i rekrytering, utbildning, handledning av medlare samt att utveckla samarbetet mellan berörda kommuner och myndigheter. Koordinatören ansvarar för att följa utvecklingen av medling i landet och att implementera nationella riktlinjer och regelverk i Nordvästra Skånes medlingsverksamhet. Dessutom ingår i arbetsuppgifterna, statistikföring, dokumentering och att sammankalla styrgruppsledamöterna till styrgruppsmöten samt att årligen upprätta en verksamhetsberättelse och budget. I intervjuerna fram-

kommer att koordinatörn inte har mandat att ta övergripande beslut på egen hand, utan måste ha styrgruppen bakom sig. Koordinatörn uttrycker sig om detta på följande vis: *Vad jag har mandat över är ju medlarna, övriga grupper har jag ju bara mandat att informera jag kan ju inte ställa en order. Jag kan ju säga till samordnarna och cheferna, ni har godtagit vår handbok så här ska verksamheten drivas, sen är det ju slut på något vis. Sen är det ju styrgruppen och cheferna där som tar över.*

4. Hur fungerar samverkansorganisationen?

När det gäller frågeställningen, hur samverkansorganisationen fungerar är det en rad infallsvinklar som har lyfts fram och skärskådats. Det har handlat om personalens bedömning av rimligt antal inkomna ärenden, om olika aspekter avseende den övergripande organisationen såsom styrgruppens arbete, samt om arbetsgruppens arbete och koordinators funktion.

Frågeställningen som användes när personal och samarbetspartners skulle bedöma **rimligt antal inkomna ärenden** var följande: *Alla unga lagöverträdare under 21 år som erkänt brott eller delaktighet i brott ska tillfrågas om intresse att delta i medling. Mot bakgrund av detta, bedömer du att det inkommer ett rimligt antal ärenden till medlingsverksamheten utifrån följande aspekter ((Tabell 1(n=48)):*

	<i>Ja</i>	<i>Nej/i viss mån</i>	<i>Vet ej</i>
<i>Generellt sett</i>	25 %	58 %	17 %
<i>Åldersgruppen 18-20 år</i>	12 %	59 %	29 %
<i>Åldersgruppen under 18 år</i>	23 %	56 %	21 %

Från enkätsvaren bedömer övervägande delen av respondenterna att det inte inkommer ett rimligt antal ärenden till medlingsverksamheten och problemet verkar vara än större bland gärningspersoner mellan 18-20 år. Utvärderingen gjord utav Jackson et al. (2006) pekar också på att det år 2006 genomfördes tämligen få medlingar i området, vilket också stämmer väl överens med den generella bilden i landet. Socialstyrelsens utvärdering (2012) pekar också på att det kommer in för få ärenden till medlingsverksamheterna i Sverige och precis som i Nordvästra Skåne är detta problem störst i åldern mellan 18-20 år. Främsta orsaken till detta menar Socialstyrelsen (2012) är att polisen inte frågar om medlingsverksamheten får kontakta gärningspersonen.

Även de som svarat ja har i intervjuerna uttryckt en skepsis, en del som svarat ja menar att den positiva bilden inte gäller utanför den egna kommunen, andra har en förhoppning att frågan ställs snarare än en vetskap eller tro att det faktiskt görs. Poliserna som intervjuats menar att de själva ställer frågan, men att poliser i andra kommuner inte gör det och att poliser som ansvarar för gärningspersoner mellan 18-20 år inte heller ställer frågan.

Hur kommer det sig då att poliser inte ställer frågan? En polis menar att skillnaden mellan en fungerande och en icke fungerande kommun handlar om engagemanget hos polisen. Han säger så här: *Det fungerar bra här men inte på andra ställen, nu är ju jag engagerad i detta och för att det ska fungera måste det finnas någon i varje kommun som brinner för det.* Vidare menar en annan polis att belastningen för poliser är hög och att en del poliser därför blir skeptiska när nya moment läggs till, hon säger: *Vi poliser är ganska tröga ibland, vi kör efter eget huvud och i våra utredningar är det så många moment att tänka på och när vi skriver blir dom långa som jag vet inte vad och när det kommer någonting nytt tänker vi "nej inte en sak till" och lite så tänker nog en del med medlingen.*

Förklaringar som intervjusvaren ger kring varför frågan ställs mer sällan i åldersgruppen mellan 18-20 år, beskrivs handla om att medlingsfrågan endast är aktuell i ett litet antal av de totala ärenden för poliser som utreder brott över 18 år. De har nämligen fler ärenden med gärningspersoner över 21 år och i denna åldersgrupp är medlingsfrågan som bekant inte aktuell. För ungdomsutredarna som har ärenden med gärningspersoner under 18 år ska frågan om medling däremot ställas i alla förhör. Dessutom är det en mindre grupp som arbetar med ungdomsärenden, vilket också gör det lättare för medlingsverksamheten att samverka med och informera dessa. En annan fråga som ställdes i webbenkäten gäller **den övergripande organisationen** och hur denna fungerar ((Tabell 2 (n=48))). På denna fråga har respondenterna svarat på följande vis:

	<i>Inte alls bra</i>	<i>Inte särskilt bra</i>	<i>Ganska bra</i>	<i>Mycket bra</i>	<i>Vet ej</i>
<i>Den nuvarande organisationen</i>	4 %	25 %	33 %	13 %	25 %
<i>Styrgruppens arbete</i>	2 %	13 %	21 %	4 %	60 %
<i>Arbetsgruppens arbete</i>	2 %	8 %	38 %	2 %	50 %
<i>Koordinatorns funktion</i>	4 %	21 %	29 %	15 %	31 %
<i>Avtal och styrdokument</i>	4 %	11 %	29 %	4 %	52 %
<i>Rutiner och handlingsdokument</i>	2 %	15 %	37 %	17 %	29 %
<i>Samarbetet generellt sett</i>	4 %	15 %	33 %	15 %	33 %
<i>Informationsspridning till andra myndigheter</i>	2 %	28 %	27 %	12 %	31 %

Med tanke på att den övervägande delen av respondenterna svarat ganska bra/mycket bra på frågorna om hur organisationen, samarbetet och rutinerna fungerar kan man i första anblick förmoda att personal och samarbetspartners är nöjda kring hur organisationen fungerar. Å andra sidan skymmer något denna positiva bild. Svaren från webbenkäten, i frågorna ovan (tabell 2) ger nämligen en splittrad bild, eftersom en hel del respondenter skattat en hög nöjdhet, alltså ganska/mycket bra, medan en hel del andra i motsats till detta har skattat en låg nöjdhet, alltså inte alls bra/inte särskilt bra. Något annat som framgår tydligt i tabell 2 är att svarsalternativet *vet ej* har varit ett vanligt förekommande svar på samtliga frågeställningar och på många frågor har det till och med varit det vanligaste svaret. Kring detta kommer jag att återkomma när informationsspridningen diskuteras i slutet av detta kapitel. För att nu tränga djupare in i frågeställningen, hur den övergripande organisationen fungerar, kommer både positiva och negativa aspekter av intervjusvaren att tas upp. Detta för att få en bred förståelse över hur respondenterna upplever att organisationen fungerar.

Även intervjusvaren ger en splittrad bild kring **den nuvarande organisationen** och här har informanternas svar i stort handlat om kommunikation. Medlingssamordnaren som intervjuats uttrycker sig på följande vis: *Jag får ingen information om vad som händer till exempel vad som gjorts, vad som inte har gjorts och om någon förändring har skett. Det skulle också vara bra med lite mer analytiskt tänk. Är det någon som vet varför det är så få medlingar i vissa kommuner?* I motsats till detta finns det andra som menar att kommunikationen faktiskt fungerar från andra synvinklar. En medlare anser att kontakten med medlingssamordnarna i kommunerna är fungerande, även en kriminalvårdare vittnar om positiva upplevelser av kommunikationen utifrån följande resonemang: *Min uppfattning är att den nuvarande organisationen fungerar mycket bra, det finns kontaktpersoner i de flesta kommunerna och det finns en koordinator som man kan ringa till. Dom är duktiga på att ringa upp om man undrar över någonting. Dom återkopplar och ger feedback.* Det finns alltså både positiva och negativa uppfattningar om hur kommunikationen fungerar och kanske är det så att medlingssamordnaren, som uttrycker en negativ uppfattning i första exemplet, har större behov av information än vad medlaren och kriminalvårdaren i det övriga exemplet har. Detta skulle kunna hänga ihop med att medlingssamordnaren har ett mer övergripande ansvarsområde i jämförelse med mer isolerade ansvarsuppgifter såsom medlaren som endast medlar och kriminalvårdaren som ställer frågan om gärningspersonen är intresserad av medling.

När det gäller **styrgruppens arbete** har intervjupersonerna skilda uppfattningar om klimatet i gruppen. En styrgruppsledamot uttrycker sig så här: *Om jag ska ge en helhetsbild över alla åren så har det fungerat mycket bra, sedan har jag själv legat lite lågt ett tag och inte deltagit på så många möten. Men när vi väl träffas har vi högt till tak. Bara att vi kunde ta tag i problemen på det här sättet å göra denna utvärdering är ju bra, istället för att folk skulle bli sura och så.* En annan styrgruppsledamot uttrycker i motsats till detta en annan uppfattning och intervjupersonen resonerar så här: *Det är en grupp där klimatet inte är så öppet. Det är en liten klick av dominanta personer och man säger hellre nej, än att fråga om bakgrund eller hur personen tänkte. Ekonomiska beslut fungerar... eller nej inte det heller, det är överlag svårt att ta beslut i gruppen och den är aldrig full, man får vara glad om halva styrkan är på plats.* Det framkommer i dessa exempel skillnader i hur intervjupersonerna ser på styrgruppens arbete, det skiljer sig både gällande hur man ser på klimatet i gruppen och hur man ser på arbetet som sådant. Den ena intervjupersonen beskriver någon form av handlingskraftighet där gruppen tar tag i problem, medan den andra intervjupersonen beskriver svårigheter i beslutsfattandet.

Vid en genomgång av mötesprotokollen från styrgruppsmötena (år 2009-2012) bekräftas också bilden av att frånvaron är hög på styrgruppsmötena, oftast saknas mer än hälften av representanterna från kommunerna och de flesta har endast närvarat vid en tredjedel av mötena. Kommunerna Ängelholm och Klippan är de enda kommuner som har närvarat på samtliga möten och kommunen Svalöv har under denna period inte närvarat på något styrgruppsmöte. Även i utvärderingen gjord av Jackson et al. (2006) framkommer att det redan år 2006 var problem med närvaron på styrgruppsmötena.

Beträffande **arbetsgruppens arbete** menar många intervjupersoner att det fungerar väl och en av medlemmarna i arbetsgruppen menade att denna grupp fungerar bättre än styrgruppen och uttalar att den *"mer känns som en grupp"* och att det i arbetsgruppen är lättare att diskutera olika frågor. Liknande resultat kan skönjas från skattningarna i webbenkäten, fler respondenter har skattat ganska bra/mycket bra gällande arbetsgruppens arbete jämfört med styrgruppens. Andra menar vidare att arbetsgruppen genom att förbereda olika saker inför styrgruppsmötena underlättar och effektiviserar arbetet i styrgruppen och vid en genomgång utav arbetsgruppens mötesprotokoll (år 2009-2012) visar det sig att närvaron på mötena är hög. Hälften av mötena är fulltaliga och lägsta antalet som kommit på ett möte är tre av fem.

Kanske kan förklaringarna till varför arbetsgruppens arbete och styrgruppens arbete upplevs olika, ligga i hur dessa grupper har tillsatts. Arbetsgruppen är utvald och tillsatt av styrgruppen och representanterna har därmed fått ett förtroende utifrån vem som anses skulle passa. Till skillnad från detta är inte representanterna i styrgruppen med för att de har fått ett förtroende, utan i denna grupp ingår per automatik alla tio kommuners enhetschefer från avdelningen Individ och familj från respektive kommuns socialförvaltning.

I frågan om *koordinators funktion* finns både positiva och negativa röster från intervjuerna. De som är positiva menar att rollen täcker in deras informationsbehov, en polis säger att han träffar koordinatören två gånger om året och att koordinatören då går igenom statistik och förbättringsområden. Ytterligare en polis berättar om positiva upplevelser av koordinators funktion: *Jo, jag tycker att det fungerar bra här, säkert för att vi är så nära varandra. Har man någon fråga är det bara att gå bort till hennes korridor och fråga. Jag tycker att koordinatören som person är duktig, kan sin sak, har bra svar på frågor.* Medlingssamordnaren som intervjuats uttrycker i motsats till detta sin skepsis kring handlingskraftighet och menar att koordinatören borde sett till att kommunerna var mer enhetliga gällande rutiner och att koordinatören tidigare borde ha fördjupat sig i varför det är så få ärenden i vissa kommuner. Här framgår det att båda poliserna är nöjda medan medlingssamordnaren har fört fram viss kritik. Eventuellt ligger förklaringen till skillnaden kring nöjdheten i att kraven på koordinatören skiljer sig beroende på vilken roll man har i organisationen. Varför skulle samarbetspartners såsom poliser ha behov av svar på de övergripande frågorna kring skillnader mellan kommunerna? Denna fråga ter sig mer relevant att ställa för en medlingssamordnare som har stort ansvar för den enskilda kommunens verksamhet gällande medling.

På frågan om *avtal* har viss kritik riktats mot att avtalet kommunerna emellan är besvärligt att säga upp, förvisso menar samma intervjuperson att det inte ska vara för enkelt att säga upp avtalet om det exempelvis blir problem med ekonomin i någon kommun. Ett sådant avhopp skulle ju nämligen påverka de andra kommunerna negativt. Kring *styrdokument* menar koordinatören att det som har skrivits ner i verksamhetens handbok fungerar, någonting som stämmer väl överens med den allmänna bilden. Hon menar följande: *Där det fungerar, fungerar det bra, sen har vi vissa kommuner där det inte fungerar. Men det handlar inte om dåligt utformade rutiner utan om att man inte använder handboken och att man inte har*

medling som en aktiv fråga. Om man tittar vidare på rutinerna gällande ärendegången, skattar personalen att samtliga steg fungerar ganska bra/mycket bra (se bilaga 1). Det handlar här om stegen tillfrågandet av gärningspersonen, tillfrågandet av brottsutsatt, överlämning av ärendet till medlingssamordnare, överlämning av ärende till medlare, förmöte med gärningsperson, förmöte med brottsutsatt, medlingsmöte, dokumentering och statistikföring.

Den intervjuade medlingssamordnaren menar att ***rutinerna*** i praktiken inte fungerar på samma sätt i alla kommuner och att det inte finns någon enhetlighet i hur exempelvis blanketter ser ut, hur de ska fyllas i eller att de ska fyllas i. Utöver detta har det förekommit kritik kring att det tar lång tid från det att frågan ställs till gärningspersonen, till att ärendet är igång. Det finns också positiva bilder av hur rutinerna fungerar i praktiken, intervjupersonen som representerar kriminalvårdare uttrycker sig på följande vis: *Deras rutiner verkar vara strukturerade och väl utformade och sen har vi vårt dokument som vi har upprättat här på kriminalvården som följer det som dom önskar få information om.*

Här börjar ett tydligt mönster utkristallisera sig, på frågorna kring den övergripande organisationen, koordinators roll och nu kring rutiner, har intervjuaren visat att samarbetspartners såsom poliser och kriminalvårdare ser mer positivt på frågorna medan den intervjuade medlingssamordnaren ser mer negativt på saken. Såsom i denna fråga kring rutiner upplever intervjupersonen som representerar kriminalvården att rutinerna fungerar medan den intervjuade medlingssamordnaren ser brister i att det inte är enhetligt i de olika kommunerna.

Kring frågan om ***samarbete*** har även de intervjuade personer som i enkäterna skattat att detta fungerar mycket bra varit tämligen skeptiska i intervjuerna. Dessa menar att samarbetet mellan polis, åklagare, medlingssamordnare och medlare fungerar mycket bra på vissa håll men att det på andra håll fungerar undermåligt. En av medlarna uttrycker att samarbetet mellan medlare och styrgruppen skulle kunna förbättras på detta vis: *Jag tycker att styrgruppen skulle låta oss medlare vara med också, så att dom får en bättre inblick i vad medlingen är. Så att inte vi samlas och så samlas dom där. Å dom frågor som vi tar upp ska koordinatören sedan framföra, varför kan inte vi som har uppfattningen framföra den.* Från flera håll har det också dykt upp uppfattningar om att just samarbetet mellan koordinatören och styrgruppen inte är tillfredställande. Exempelvis säger en intervjuad person så här: *Jag upplever det som att koordinatören inte är nöjd och inte når fram med sina budskap.*

Utöver detta har det framkommit positiva synpunkter kring samarbetet från kriminalvårdens håll. Intervjupersonen menar att det finns en välfungerande återkoppling och att de får reda på vad som händer i ärenden som de förmedlar. Än en gång upprepar sig mönstret där samarbetspartners är mer positiva än övriga.

Den stora frågan är hur *informationsspridningen* fungerar, det är en låg skattning på denna fråga och det vanligaste förekommande alternativet är inte särskilt bra. Det är mellan 29 % och 60 % som har svarat *vet ej* på frågorna i tabell 2 och den höga förekomsten av *vet ej* svar visar på att många bland personalen inte har tillräckliga kunskaper för att kunna besvara frågorna om organisationen. Således verkar information till personal och samarbetspartners kring vad som händer i organisationen inte ha nått fram. Detta stämmer även väl överens med den iakttagelsen som jag lyfte fram redan i metodkapitlet (se rubrik 3.4). Jag var frågande till om det finns en vana att kommunicera med samtliga inom organisationen, detta i och med att mailadresserna till personalen och samarbetspartnerna inte fanns samlade.

Det har också förefallit så att även de som har skattat positivt, alltså mycket bra, kring informationsspridning i enkäten har haft mycket kritik att ge. Då har det antingen handlat om att det inte fungerar bra utanför den egna kommunen eller att det inte verkar var lätt att nå fram till de olika grupperna trots att man sett att koordinatorn arbetar mycket med det. Utöver detta har dessutom de negativa synpunkterna i frågan om hur den nuvarande organisationen fungerar i stort handlat om bristande kommunikation/informationsspridning.

I intervjusvaren har det också i många av delfrågorna ovan framförts kritik kring informationsspridningen, exempelvis var det för många av intervjupersonerna svårt att svara på frågan kring hur arbetsgruppens arbete fungerar. Några säger att de inte vet vad arbetsgruppen gör, andra säger att de inte har fått någon information kring deras arbete, medan vissa inte kände till att det fanns en arbetsgrupp. Även i utvärderingen av Jackson et al. (2006) påtalas att medlingssamordnare, poliser och medlare upplevde samarbetet med förankringsgruppen (dåvarande motsvarighet till arbetsgruppen) som bristfälligt och många sade att de aldrig hade haft kontakt med gruppen.

Exempel på brister i informationsspridningen har även lyfts fram kring koordinatorsfunktionen. En medlingssamordnare menar att informationsbristen märks tydligast när någonting händer såsom när koordinatören var sjukskriven. Han säger: *Man är med men ändå inte med. Saknar information när någonting händer såsom när koordinatören var sjukskriven. Då fanns ingen backup och man får ingen information och vet inte hur man ska hantera det.*

Flera röster påtalar också att medlingsverksamheten borde bli bättre på att marknadsföra mot allmänheten vad medling är och vad syftet med detta är. Skolan, tidningar och radio anses vara viktiga informationskanaler som enligt dessa intervjupersoner är mer eller mindre outnyttjade från medlingsverksamhetens håll.

6. Hur fungerar det i respektive kommun?

När det gäller hur medlingsverksamheten fungerar i respektive kommun, har olika faktorer tagits i betraktande. Redogörelsen nedan börjar med mängden inkomna medlingsärenden och fortsätter med andra aspekter såsom medlingssamordnarrollen, samarbete mellan olika funktioner och till sist informationsspridningen.

Mängden inkomna medlingsärenden i respektive kommun (Tabell 3):

	År 2010	År 2011	År 2012
Hela området	152	141	96
<i>Bjuv</i>	13	7	1
<i>Båstad</i>	2	2	3
<i>Helsingborg</i>	74	78	52
<i>Höganäs</i>	0	1	2
<i>Klippan</i>	3	6	1
<i>Landskrona</i>	34	37	33
<i>Svalöv</i>	2	0	0
<i>Åstorp</i>	12	3	1
<i>Ängelholm</i>	13	7	4
<i>Örkelljunga</i>	0	0	0

I tabell 3 över antal genomförda medlingar under åren 2010, 2011 och 2012 framgår tydligt att antal medlingar sjunker i hela området. Mellan år 2010 och 2011 har antalet medlingar sjunkit med 7,2 % och mellan 2011 och 2012 har antalet medlingar sjunkit med hela 32 %. Det finns också stora skillnader mellan antal inkomna ärenden i de olika kommunerna, de som har flest antal medlingar är Helsingborg och Landskrona och de som har minst är Svalöv och Örkelljunga. Det är ju här rimligt att ställa sig frågan varför det är så stora skillnader i ärendetillförseln mellan de olika kommunerna. Handlar det om hur brottsligheten ser ut eller handlar det om olika agerande i de olika kommunerna? När respondenterna i Nordvästra Skåne svarat på frågan, vilka skillnader som finns mellan de olika kommunerna, framgår att de inte anser att det bara handlar om skillnader i antal inkomna ärenden utan att det också handlar om rimligt antal ärenden mot bakgrund av att alla gärningspersoner under 21 år ska

tillfrågas om medlingsverksamheten får ta kontakt (45,8 % har svarat ja på denna frågeställning, se bilaga 2). Detta tyder på att personal och samarbetspartners anser att det handlar om olika agerande i de olika kommunerna och inte bara olika givna lokala omständigheter. Nedan följer vidare kommunernas skattning på frågeställningen *vilken är din uppfattning om hur följande fungerar i den egna kommunen* (Tabell 4):

	<i>Bjuv</i> (N=2)	<i>Båstad</i> (N=3)	<i>HGB</i> (N=4)	<i>Hns</i> (N=3)	<i>Klippan</i> (N=3)	<i>LK</i> (N=3)	<i>Svalöv</i> (N=2)	<i>Åstorp</i> (N=2)	<i>ÄGH</i> (N=3)	<i>Ö:a</i> (N=1)
Medlingsverksamheten generellt sett										
<i>Inte alls bra</i>	0	0	0	0	33,3	0	50	0	0	0
<i>Inte särsk. bra</i>	0	0	0	0	33,3	0	0	50	0	100
<i>Ganska bra</i>	100	67	50	100	33,3	0	0	50	33	0
<i>Mycket bra</i>	0	0	25	0	0	100	0	0	67	0
<i>Vet ej</i>	0	33	25	0	0	0	50	0	0	0
Kontakterna med styrgruppen										
<i>Inte alls bra</i>	0	0	0	0	0	0	50	0	0	0
<i>Inte särsk. bra</i>	0	0	0	0	33	33	0	100	0	0
<i>Ganska bra</i>	50	67	50	33,3	0	67	0	0	33,3	100
<i>Mycket bra</i>	0	0	0	33,3	0	0	0	0	33,3	0
<i>Vet ej</i>	50	33	50	33,3	67	0	50	0	33,3	0
Kontakterna med arbetsgruppen										
<i>Inte alls bra</i>	0	0	0	0	0	0	50	0	0	0
<i>Inte särsk. bra</i>	50	0	0	0	0	33,3	0	100	0	0
<i>Ganska bra</i>	50	33	50	0	67	33,3	0	0	33,3	0
<i>Mycket bra</i>	0	0	0	67	0	0	0	0	33,3	0
<i>Vet ej</i>	0	67	50	33	33	33,3	50	0	33,3	100
Medlingssamordnarens roll										
<i>Inte alls bra</i>	0	0	0	0	0	0	50	0	0	0
<i>Inte särsk. bra</i>	0	0	25	0	0	33	0	0	0	100
<i>Ganska bra</i>	100	33,3	25	33,3	67	0	0	100	33	0
<i>Mycket bra</i>	0	33,3	25	33,3	0	67	0	0	67	0
<i>Vet ej</i>	0	33,3	25	33,3	33	0	50	0	0	0
Samarbete mellan medlingssamordnaren och polisen										
<i>Inte alls bra</i>	0	0	0	0	0	0	50	0	0	0
<i>Inte särsk. bra</i>	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Ganska bra</i>	50	0	25	33,3	33,3	0	0	50	67	100
<i>Mycket bra</i>	0	67	25	33,3	33,3	67	0	0	33	0
<i>Vet ej</i>	0	33	50	33,3	33,3	33	50	50	0	0
Informationsspridning till myndigheter såsom socialtjänst, polismyndighet, kriminalvård										
<i>Inte alls bra</i>	0	0	0	0	0	0	50	0	0	0
<i>Inte särsk. bra</i>	100	0	25	33	67	0	0	50	0	100
<i>Ganska bra</i>	0	67	50	67	33	67	0	50	33	0
<i>Mycket bra</i>	0	0	0	0	0	33	0	0	67	0
<i>Vet ej</i>	0	33	25	0	0	0	50	0	0	0
<i>Alla siffror är angivna i procent.</i>										
<i>Förkortningar: HGB: Helsingborg Hns: Höganäs LK: Landskrona ÄGH: Ängelholm Örkelljunga: Ö:a</i>										

Här framgår att de kommuner som hade flest och minst medlingsärenden också i stor utsträckning är de som skattar sig själva som välfungerande respektive mindre välfungerande. De som är mest nöjda är Landskrona, Ängelholm och Helsingborg, vilka alla har relativt sätt många medlingar även om Ängelholm avviker med betydligt färre ärenden än både Landskrona och Helsingborg. Svalöv och Örkelljunga är de som har skattat lägst i hur väl kommunen fungerar och det är också dessa två kommuner som har haft minst antal medlingar (se tabell 3). För att få en djupare insyn i hur det kan te sig när det fungerar väl och när det fungerar mindre bra, kommer intervjusvar att redovisas från en kommun som skattat sig själv som välfungerande och två kommuner som skattat sig som mindre välfungerande.

När det gäller frågan *hur medlingsverksamheten generellt sett fungerar i den egna kommunen* menar den välfungerande kommunen att det i denna finns ett stort engagemang i frågan och intervjupersonen resonerar på följande vis kring orsaken till detta: *Det finns två eldsjälar här, det är jag som medlingssamordnare och en polis som är väldigt engagerad i detta och han har också fått med sig andra inom polisen och han brinner verkligen för det här.* Om vi går över till de mindre välfungerande kommunerna är det andra aspekter som lyfts fram och det finns en likhet mellan dessa mindre välfungerande kommuners resonemang. I och med att det inte inkommer några ärenden lyfter båda frågan om det verkligen finns ett behov av medling i kommunen. En av intervjupersonerna resonerar på följande vis: *Alltså det är inte efterfrågat i vår kommun, vi har inte så mycket ungdomar som blir dömda, där det blir den här typen, där det ens har kommit upp att medling skulle vara aktuellt.* Skillnaden i hur den välfungerande och de mindre välfungerande kommunerna svarar på frågan är stor. *Stort engagemang* ställs mot om det verkligen finns *behov av medling*. Är det sannolikt att behovet mellan kommunerna skiljer sig så pass mycket åt, eller är detta resonemang snarare ett sätt för de mindre välfungerande kommunerna att försöka legitimera att det är godtagbart att inte ha några medlingsärenden.

Från både den välfungerande kommunen och de mindre välfungerande kommunerna framgår en del kritik i frågan om *kontakterna med styrgruppen*, kritiken gäller brist på information/kommunikation, ledarskap, kontinuitet och brist på engagemang från vissa kommuner. Kritiken ser likartad ut i den välfungerande kommunen som i de mindre välfungerande kommunerna, däremot finnas det skillnader i hur kommunerna förhåller sig till detta. Den välfungerande kommunen talar som sagt mycket om engagemang och eldsjälar medan de

mindre välfungerande kommunerna snarare har slutat arbeta aktivt med frågan. Beträffande frågan om *kontakten med arbetsgruppen* framgår att ingen av kommunerna har någon direktkontakt med arbetsgruppen.

När vi kommer till frågan om *medlingssamordnarens roll* framkommer stora skillnader mellan den välfungerande kommunen och de mindre välfungerande kommunerna. Den välfungerande kommunen menar att denna roll fungerar väl och att det är en viktig roll. Här fungerar medlingssamordnaren som en nyckelperson som möjliggör att arbetet flyter på och att samarbetet till polisen och ungdomsutredarna på socialtjänsten fungerar väl. En annan viktig uppgift går ut på att arbeta för att få in fler ärenden till kommunens medlingsverksamhet.

Till skillnad från den välfungerande kommunen finns brister bland båda de mindre välfungerande kommunerna. Den ena styrgruppsledamoten säger så här: *Det finns ingen medlingssamordnare, sen jag kom hit 2009 har det inte funnits någon. Jag vet inte om det fanns någon tidigare innan jag kom hit heller.* Den andra mindre välfungerande kommunen berättar att det varit problematiskt kring byten på denna post under en längre tid. Han säger så här: *Det vet jag inte heller eftersom vi har bytt för mycket. Hon som är fältsekreterare just nu, hon jobbade här innan och sedan har hon varit föräldraledig och sjuk, sen har vi haft vikarier och du vet hur rörigt det blir. Allt arbete med människor kräver ju kontinuitet och det är ju inte bra att vi har haft så mycket byten på den posten.*

Det framkommer ovan tydliga brister hos båda de mindre välfungerande kommunerna. Hos den ena finns det ingen medlingssamordnare och i den andra har det varit svårigheter i och med många byten på medlingssamordnarposten. En ytterligare skillnad mellan den välfungerande kommunen och de mindre välfungerande kommunerna är om man arbetar proaktivt eller reaktivt. Det är nämligen tydligt hos den välfungerande kommunen att en arbetsuppgift är att få in fler ärenden till verksamheten, medan det är betydligt mer oklart hos de mindre välfungerande kommunerna om man ser det som sin uppgift och/eller om de arbetar med detta.

Det finns dock vissa skillnader i hur de mindre välfungerande kommuner resonerar kring bristerna gällande medlingssamordnarrollen. I det ena citatet framgår att personen ser bytena på posten som medlingssamordnare, som en brist i verksamheten, medan den andra kommunen inte påvisar denna medvetenhet.

När jag ställde frågan till kommunen utan medlingssamordnare, om det hade varit någon skillnad om de hade haft en medlingssamordnare, svarade hon nej. Hon anser nämligen inte att kommunen har något behov utav medling. Denna intervjuperson är styrgruppsledamot och har alltså mandat att tillsätta en medlingssamordnare men väljer att låta bli. Om jag här ska dra saken till sin spets kan man undra om inte vissa kommuner köper sig fria från ansvar genom att ingå i samverkansorganisationen. Är vissa med endast för att eliminera risken att bli ifrågasatta av utomstående? Och om de väl blir ifrågasatta kan de alltid säga ”vi kan erbjuda medling, vi är med i ett samarbete kring medling”. I praktiken ser det annorlunda ut och man kan fråga sig om medling överhuvudtaget är en aktiv fråga i denna kommun. Utifrån egna funderingar skulle jag vilja säga att kommunen genom att ”delta” i detta samarbete köper sig fria från ansvar beträffande medlingsfrågan och frågan vidare till samverkansorganisationen blir då om detta verkligen ska accepteras. En väg att gå skulle kunna vara att använda sig utav någon form utav sanktion, en annan möjlig väg skulle istället kunna vara att försöka motivera och sporra för att få denna mindre välfungerande kommunens styrgruppsledamot att utnyttja sitt mandat.

Utifrån det som framkommit kring skillnader mellan kommunerna gällande medlingssamordnaren torde det sig naturligt att det även förekommer skillnader mellan *samarbete mellan medlingssamordnaren och polis*. I den välfungerande kommunen har redan i frågan kring, hur medlingsverksamheten generellt fungerar, redogjorts för att det finns ett gott samarbete med polis. Det förs kontinuerligt diskussioner mellan medlingssamordnaren och en polis gällande medlingsfrågan och polisen i fråga har lyckats engagera fler av kommunens övriga poliser. Även Socialstyrelsen (2012) framhåller att detta är en framgångsfaktor och att medlingsverksamheter med ett fungerande samarbete till polisen generellt fungerar bättre än där detta saknas. I likhet med den välfungerande kommunen säger dock den ena av de mindre välfungerande kommunerna att samarbetet med polisen fungerar bra.

Styrgruppsledamoten säger så här: *Fungerar fantastiskt, jättebra kontakt till ungdomsutredare, den kontakten sköter våra ungdomsutredare och dom är med på förhör. De är med på våra teammöten, konsultationsmöten på skolan, och vi samarbetar i hur vi ska förebygga olika saker.* Skillnaden i svaren mellan den välfungerande kommunen och den mindre välfungerande kommunen ligger i vad samarbetet handlar om. I den mindre välfungerande kommunen finns ett gott samarbete mellan socialtjänsten (ej medlingssamordnaren i och med att det inte finns någon) och polisen, men samarbetet gäller inte som i den välfungerande kommunen medlingsfrågan utan andra typer av frågor. Frågan är här om det finns en ideologisk konflikt kring vilka spörsmål kommunen samarbetar och om det då är andra frågor som premieras framför medlingsfrågan.

I den välfungerande kommunen framkommer att *informationsspridningen* till polisen fungerar väl och att medlingssamordnaren också arbetar på att få ungdomsutredarna inom socialtjänsten att ställa frågan gällande medling oftare. Däremot är intervjupersonen mer tveksam om informationsspridningen till kriminalvården ligger på den enskilda kommunen eller på koordinatörn. Detta i och med att kriminalvårdens verksamhet är centraliserad i Helsingborg. Hos de mindre välfungerande kommunerna finns det hos den ena intervjupersonen inte någon kunskap i frågan om informationsspridning och den andra intervjupersonen säger att det finns en broschyr men i och med att intervjupersonen inte anser att det finns behov av medling i kommunen används broschyren endast i liten utsträckning. Här sker egentligen ingen aktiv informationsspridning till olika parter.

En ytterligare fråga som är av värde att lyfta fram handlar om isolerade nätverk. När man tittar på svaren gällande, skillnader mellan kommunerna, är det än en gång en hög frekvens av *vet ej svar* (se bilaga 2). Personerna som arbetar med medling ute i de olika kommunerna verkar inte ha vetskap om hur det ser ut i andra kommuner och man kan därför tänka sig att nätverken är isolerade från varandra. En intervjuperson uttrycker att de olika kommunerna är som enskilda "öar" och att det inte är tillräckligt mycket samarbete dem emellan.

7. Utvecklingsbehov inom medlingsverksamheten

Ur intervjuerna och svaren i webbenkäten har ett antal teman kring utvecklingsbehov utkristalliserats. Det handlar om att få in fler ärenden till medling, engagemang och prioritering. Det handlar även om information, utbildning, handledning och samarbete. Att kunna ersätta nyckelpersoner vid sjukdom och slutligen att kunna ge förslag till alternativa organiseringsformer.

7.1 Att få in fler ärenden till medlingsverksamheten

I många av respondenternas svar finns det en undran över om polisen verkligen ställer frågan. Redan i kapitel fem framkommer detta när personal och samarbetspartners gjorde en bedömning av antal rimligt inkomna ärenden. Det var redan där tydligt att övervägande delen av personal och samarbetspartners inte ansåg att det inkom tillräckligt med ärenden till medlingsverksamheten. En av styrelseledamöterna säger följande om detta: *När jag lägger lagen på bordet på polisstationer, då skrattar man och säger "jaja" men menar "jag som person tror inte på det här och skiter i det"*.

Det har också visat sig att vissa upplever att det finns olika typer av hinder inom polisen, det kan dels handla om att poliser tar beslut om ett ärende är medlingsbart eller inte, men det kan också handla om att det inte finns något intresse av medling från ledningen. En av poliserna uttrycker sig så här: *I polis nordvästra verksamhetsplan finns inte ordet medling med och då är det kanske inte så intressant ens från polisledningens håll. Jag har en känsla av att det är lite svalt intresse, det har ju inte ens kommit upp på agendan.* En idé som en annan polis förmedlat har mött visst motstånd, den handlar om att göra vissa ändringar i polisernas system, personen åsyftar följande: *Det skulle underlätta för oss om man skulle lägga in en ruta i systemet som blinkar till när man håller förhör med en misstänkt som är under 21 år. Det går inte så bra för mig, jag har inte lyckats än. Vi håller på och ändra våra system ibland och då brukar jag säga till "nu då kan vi inte försöka ändra så att vi kommer ihåg det där med medling" och så kommer den nya versionen och så är det inte med där heller.*

7.2 Engagemang och prioritering

Frågan om engagemang och prioritering lyfte jag redan i metodkapitlet i och med att det krävdes påfallande många påminnelser via telefon, kollektiva mail och individuella mail och för en del respondenter var det oklart om de verkligen var samarbetspartners till medlingsverksamheten (se rubrik 3.4). I likhet med detta och utvärderingen gjord av Jackson et al. (2006) har det i intervjuerna och svaren från webbenkäten beskrivits att det från styrgruppen, arbetsgruppen, koordinatören och vissa medlingssamordnare finns ett bristande engagemang. Dessutom upplevs det finnas ett bristande engagemang i medlingsfrågan från chefer inom socialtjänsten och polismyndigheten. Respondenterna anser inte att det framstår som att uppgiften tas seriöst när styrgruppsledamöter inte dyker upp på möten och när vissa inte tillsätter medlingssamordnare.

Det framkommer också i materialet att medlingsfrågan inte är tillräckligt prioriterad, en respondent säger *”de som arbetar med medlingen behöver nödvändigt utrymme för uppgifterna”* och en ytterligare respondent var inne på samma spår och uttrycker sig så här: *Ett dilemma är att det är så pass lite tid man som samordnare lägger på det här och det hade varit intressant att se hur många procent som vardera lägger på det.* Även på nationell nivå är prioriteringen av medling ett utvecklingsområde, Brottsförebyggande rådet (2008) menar nämligen att detta varit problematiskt speciellt när medling, såsom i Nordvästra Skåne, ingått som en del i en socialsekreterares tjänst. Då har uppgiften hamnat i skymundan och prioriterats lågt.

7.3 Information, utbildning och handledning

Precis som i kapitel fem framgår att det behövs bättre informationsvägar till stora delar av personal och samarbetspartners. Det framkommer också att vissa saker borde informeras kring kontinuerligt via mailutskick och att andra frågor som kräver en diskussion bör tas på möten. Utöver detta anser vissa att det borde informeras specifikt ut mot polis och socialtjänst att medling är en lag och att frågan om intresse av medling ska ställas till alla gärningspersoner under 21 år. Sedan menar vissa att medlingsverksamheten också borde informera om medling och Nordvästra Skånes verksamhet, mot allmänheten och då främst till ungdomar i den aktuella åldersgruppen. Det förekommer också frekvent en tanke om att det finns behov av utbildning till samtliga parter. Då handlar det om vad syftet med medling är, dess effekter och vad som händer inom forskningen. Dessutom uttrycker koordinatören själv

ett behov av handledning i och med att det är en roll där det förekommer mycket ensamarbete. För bästa resultat krävs någon att kunna utbyta tankar och idéer med.

7.4 Samarbete

Många upplever också att samarbetet på olika sätt behöver utvecklas, främst mellan nyckelrollen medlingssamordnaren och olika befattningar. Det handlar om polismyndigheten, för att få in fler ärenden, men även med koordinatörer, och därutöver även till medlingssamordnare i andra kommuner. Detta för att få ökad input, energi och idéer på hur arbetet kan bedrivas och utvecklas. Dessutom föreslås att det skulle finnas en kontaktperson beträffande medling på samtliga polisstationer. Detta för att arbetet med medling i stort skulle underlättas om kontakten med polisen var enklare.

7.5 Ersätta nyckelpersoner vid sjukskrivningar

En annan fråga av stor vikt, som varit vanligt förekommande i intervjuvären, har varit hur koordinators sjukskrivning hanterats. Det fanns nämligen inte någon ersättare och därav var det oklart hur vissa saker under denna period skulle fortgå. Det förekommer också i textsvar från webbenkäten att även nyckelrollen medlingssamordnare borde ersättas om/när någon är borta från sin tjänst under en längre tid.

7.6 Alternativa förslag till organisering

Det är främst två förslag kring alternativ organisering som har förts fram, detta är inte generella idéer som en majoritet av respondenterna lyft fram utan enskilda röster som ändå kan vara intressant att titta närmare på. Den första idén handlar om att medlingen borde integreras i socialtjänstens verksamhet på ett helt annat vis. Denna respondent beskriver idén på följande vis: *En fungerande medlingsverksamhet förutsätter att medling är integrerat i socialtjänstens ordinarie verksamhet och inte är ett främmande inslag som sköts vid sidan om det andra.* Ett ytterligare förslag som har förts fram handlar om en mer centraliserad styrning. Respondenten resonerar på följande vis: *Medlingssamordnarens roll är idag strikt administrativ. Enligt min mening skulle medlingen kunna göras mer effektiv genom ett antal personer som jobbade som regionala medlingssamordnare som servade Nordvästra Skånes kommuner. Medlingssamordnaren skulle då ansvara för kunskapsspridning, utbildning av medlare, handläggning av medlingsärenden och att ge uppdrag till medlarna.*

8. Referenser

- BRÅ. (2008) *Medling i går i dag och i morgon – En kort skrift om medling vid brott*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- BRÅ. (2000) *Medling vid brott – Brottsoffren berättar*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Polit, Denise. & Beck, Tatano, Cheryl. (2011). *Nursing research: Principles and Methods*. Philadelphia: Lippincott.
- Halvorsen, Knut. (2006) *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Jackson, Ida. Johansson, Maria. Jäghagen, Johans. Linné, Therése. Persson, Nina. & Plessen, Veronica (2006) *NOSAM: s Medlingsprojekt – en intresseutvärdering*. Lund: Lunds Universitet.
- Medlingsamordnare. (2013) *Intervju – bakgrund till utvärderingsuppdraget*. Lund: Lunds universitet.
- Medlingsverksamheten. (2012) *Medlingsverksamhetens handbok*. Ängelholm: Nordvästra Skånes medlingsverksamhet.
- Nehlin, Christina. Lindström, Peter. Svanberg, Karin. (1998) *Medling vid brott. Mötet mellan unga gärningsmän och brottsoffer*. Stockholm: Kommentus Förlag.
- Nugent, W. & William, M. & Umbreit, MS. (2004) "Participation in Victim Offender Mediation and the Prevalence of Subsequent Delinquent Behavior. A Meta Analyses". *Research on Social Work Practice*, Vol. 14, s 408-416.
- Patel, Runa. & Davidson, Bo. (2003) *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.
- RPSFS 2008:5, *Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd och Polisens rutiner för medling med anledning av brott*.
- Sehlin, Staffan. (2009) *Förebygger medling återfall i brott bland unga gärningsmän? En återfallsstudie av medlingsverksamheterna i Hudiksvall & Örnsköldsvik*. Umeå: Sociologiska institutionen Umeå Universitet.
- Schneider, A. (1986) "Restitution and Recidivism Rates of Juvenile Offender. Results from Four Experimental Studies". *Criminology*, Vol. 24, s 533-552.

Socialstyrelsen. (2012) *Medling vid brott avseende ung lagöverträdare – Uppföljning av hur kommunerna arbetar med medling samt analys av behov av åtgärder för att stödja medlingsverksamheten.*

Styrgruppsledamot. (2013) *Intervju – bakgrund till utvärderingsuppdraget.* Lund: Lunds universitet.

Umbreit, MS. & Coates, RB. & Vos, B. (2001) “The Impact of Victim Offender Mediation. Two Decades of Research”. *Federal Probation*, Dec 2001, Vol. 65, s 29-35.

Umbreit, MS. & Coates, RB. (1992) *Victim offender Mediation. An Analysis of Programs in Four States of the US.* University of Minnesota, School of Social Work: Minnesota.

BILAGA 1

Vilken är din uppfattning om hur följande steg i ärendegången fungerar (n=48):

	<i>Inte alls bra</i>	<i>Inte särskilt bra</i>	<i>Ganska bra</i>	<i>Mycket bra</i>	<i>Vet ej</i>
<i>Tillfrågandet av gärningsperson</i>	6 %	8 %	42 %	25 %	19 %
<i>Tillfrågandet av brottsutsatt</i>	4 %	12 %	40 %	19 %	25 %
<i>Överlämning av ärendet till medlings-samordnare</i>	6 %	2 %	29 %	31 %	32 %
<i>Överlämning av ärende till medlare</i>	2 %	0 %	29 %	31 %	38 %
<i>Förmöte med gärningsperson</i>	2 %	2 %	27 %	40 %	29 %
<i>Förmöte med brottsutsatt</i>	2 %	2 %	27 %	40 %	29 %
<i>Medlingsmöte</i>	2 %	0 %	25 %	42 %	31 %
<i>Dokumentering och statistikföring</i>	2 %	2 %	29 %	31 %	36 %

BILAGA 2

Finns det skillnader mellan kommunerna avseende följande aspekter (n=48):

	<i>Ja</i>	<i>Nej</i>	<i>I viss mån</i>	<i>Vet ej</i>
<i>Rimligt antal inkomna ärenden</i>	46 %	6 %	8 %	40 %
<i>Tillfrågandet av gärningspersonen</i>	36 %	10 %	4 %	50 %
<i>Medlingssamordnarens arbetssätt</i>	23 %	10 %	10 %	57 %
<i>Kontakterna med styrgruppen</i>	13 %	8 %	4 %	75 %
<i>Kontakterna med arbetsgruppen</i>	8 %	8 %	6 %	78 %
<i>Samarbete med polis</i>	36 %	4 %	4 %	56 %
<i>Samarbete med åklagare</i>	15 %	6 %	8 %	71 %
<i>Informationsspridning till myndigheter såsom polismyndighet, kriminalvård etc.</i>	21 %	10 %	6 %	63 %

BILAGA 3

MEDLINGSVERKSAMHETEN

- NORSVÄSTRA SKÅNE

BAKGRUNDSFAKTA

1. Ålder:

2. Kön:

- Man
 Kvinna

3. Utbildning:

4. Befattning i relation till medlingsverksamheten:

- Socialtjänstchef
 Styrgruppsledamot
 Arbetsgruppsledamot
 Koordinator
 Medlingssamordnare
 Medlare
 Åklagare
 Polis
 Annat

5. Kommun:

- Bjuv
 Båstad
 Helsingborg
 Höganäs
 Klippan
 Landskrona
 Svalöv
 Åstorp
 Ängelholm
 Örkeljunga
 Annat

DEN ÖVERGRIPANDE ORGANISATIONEN

6. Vilken är din uppfattning om hur följande fungerar:

	Inte alls bra	Inte särskilt bra	Ganska bra	Mycket bra	Vet ej
Den nuvarande organisationen	☐	☐	☐	☐	☐
Styrgruppens arbete	☐	☐	☐	☐	☐
Arbetsgruppens arbete	☐	☐	☐	☐	☐
Koordinatorns funktion	☐	☐	☐	☐	☐
Avtal och styrdokument för medlingsverksamheten	☐	☐	☐	☐	☐
Rutiner och handlingsdokument	☐	☐	☐	☐	☐
Informationsspridning till myndigheter såsom (socialtjänst, polismyndighet, brottsofferjour, kriminalvård)	☐	☐	☐	☐	☐

Har du något att tillägga (övriga kommentarer)?

7. Vilken är din uppfattning om hur samarbetet avseende följande aspekter fungerar:

	Inte alls bra	Inte särskilt bra	Ganska bra	Mycket bra	Vet ej
Generellt sätt	☐	☐	☐	☐	☐
Mellan styrgrupp och arbetsgrupp	☐	☐	☐	☐	☐
Mellan styrgrupp och koordinator	☐	☐	☐	☐	☐
Mellan arbetsgrupp och koordinator	☐	☐	☐	☐	☐

Har du något att tillägga (övriga kommentarer)?

8. Alla unga lagöverträdare under 21 år som erkänt brott eller delaktighet i brott skall tillfrågas om intresse att delta i medling. Mot bakgrund av detta, bedömer du att det inkommer ett rimligt antal ärenden till medlingsverksamheten utifrån följande aspekter:

	Ja	Nej	I viss mån	Vet ej
Generellt sätt	☐	☐	☐	☐
Åldersgruppen 18-20	☐	☐	☐	☐
Åldersgruppen under 18	☐	☐	☐	☐
Snattenbrott	☐	☐	☐	☐
Andra brottstyper	☐	☐	☐	☐

Har du något att tillägga (övriga kommentarer)?

ORGANISERINGEN AV MEDLINGSVERKSAMHETEN I DEN EGNA KOMMUNEN

9. Vilken är din uppfattning om hur följande fungerar i den egna kommunen:

	Inte alls bra	Inte särskilt bra	Ganska bra	Mycket bra	Vet ej
Medlingsverksamheten generellt sätt	☐	☐	☐	☐	☐
Kontakterna med styrgruppen	☐	☐	☐	☐	☐
Kontakterna med arbetsgruppen	☐	☐	☐	☐	☐
Medlingssamordnarens roll	☐	☐	☐	☐	☐
Rekrytering av medlare	☐	☐	☐	☐	☐
Utbildning och handledning av medlare	☐	☐	☐	☐	☐
Informationsspridning till myndigheter såsom (socialtjänst, polismyndighet, brottsofferjour, kriminalvård)	☐	☐	☐	☐	☐

Har du något att tillägga (övriga kommentarer)?

10. Vilken är din uppfattning om hur samarbetet fungerar mellan medlingssamordnaren och följande funktioner:

	Inte alls bra	Inte särskilt bra	Ganska bra	Mycket bra	Vet ej
Koordinator	☐	☐	☐	☐	☐
Medlarna	☐	☐	☐	☐	☐
Polisen	☐	☐	☐	☐	☐
Åklagare	☐	☐	☐	☐	☐
Socialtjänsten	☐	☐	☐	☐	☐
Brottsofferjouren	☐	☐	☐	☐	☐
Kriminalvården (frivården)	☐	☐	☐	☐	☐

Har du något att tillägga (övriga kommentarer)?

ÄRENDEGÅNGEN

11. Vilken är din uppfattning om hur följande steg i ärendegången fungerar:

	Inte alls bra	Inte särskilt bra	Ganska bra	Mycket bra	Vet ej
Tillfrågande av gärningsperson	☐	☐	☐	☐	☐
Tillfrågande av brottsutsatt	☐	☐	☐	☐	☐
Överlämning av ärende till medlingssamordnare	☐	☐	☐	☐	☐
Överlämning av ärende till medlare	☐	☐	☐	☐	☐
Förmöte med gärningsperson	☐	☐	☐	☐	☐
Förmöte med brottsutsatt	☐	☐	☐	☐	☐
Medlingsmöte	☐	☐	☐	☐	☐
Dokumentering och statistikföring	☐	☐	☐	☐	☐

Har du något att tillägga (övriga kommentarer)?

SKILLNADER MELLAN KOMMUNERNA

12. Finns det skillnader mellan kommunerna avseende följande aspekter:

	Ja	Nej	I viss mån	Vet ej
Rimligt antal inkomna ärenden (Se fotnot 1)	☐	☐	☐	☐
Tillfrågandet av gärningspersonen	☐	☐	☐	☐
Medlingssamordnarens arbetsätt	☐	☐	☐	☐
Kontakterna med styrgruppen	☐	☐	☐	☐
Kontakterna med arbetsgruppen	☐	☐	☐	☐
Samarbetet med polis	☐	☐	☐	☐
Samarbetet med åklagare	☐	☐	☐	☐
Informationsspridningen till myndigheter (såsom socialtjänst, polismyndighet, brottsofferjour, kriminalvård)	☐	☐	☐	☐

Har du något att tillägga (övriga kommentarer)?

1. Mot bakgrund av att alla unga lagöverträdare under 21 år som erkänt brott eller delaktighet i brott skall tillfrågas om intresse att delta i medling.

UTVECKLINGSMÖJLIGHETER OCH FRAMTID

13. Vilka är enligt din bedömning de största utvecklingsbehoven vad gäller medlingsverksamheten i Nordvästra Skåne?

14. Om du bedömer att det finns hinder för att utveckla medlingsverksamheten i Nordvästra Skåne, beskriv vilka dessa är?

ÖVRIGT

15. Inom ramen för denna utvärdering kommer det att göras ett antal telefonintervjuer. Är det någon speciell person som du anser bör intervjuas?

TACK FÖR DIN MEDVERKAN!